

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

CZWARTA SEKCJA

SPRAWA POPENDA przeciwko POLSCE

(Skarga nr 39502/08)

WYROK

STRASBURG

9 października 2012 roku

Wyrok ten stanie się ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w Artykule 44 ust. 2 Konwencji. Wyrok może podlegać korekcie wydawniczej.

W sprawie Popenda przeciwko Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Sekcja Czwarta), zasiadając jako Izba w składzie:

Pan David Thór Björgvinsson, *Przewodniczący,*

Pan Lech Garlicki,

Pan Päivi Hirvelä,

Pan George Nicolaou

Pani Ledi Bianku,

Pani Nebojša Vučinić

Pan Vincent A. De Gaetano, *sędziowie,*

oraz Pan Lawrence Early, *Kancierz Sekcji,*

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 18 września 2012 roku,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu.

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 39502/08) wniesionej w dniu 5 sierpnia 2008 roku przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału na podstawie Artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności ("Konwencja") przez obywatela polskiego, pana Krzysztofa Popendę ("skarżący").

2. Skarżący był reprezentowany przez panią M. Gąsiorowską, adwokat prowadzącą praktykę w Warszawie. Polski Rząd ("Rząd") reprezentowany był przez swojego Pełnomocnika, pana J. Wołásiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Dnia 13 października 2008 roku skarga została zakomunikowana Rządowi. Zdecydowano też o łącznym rozpatrzeniu dopuszczalności i meritum skargi (Artykuł 29 ust. 1).

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

4. Skarżący urodził się w 1958 roku i mieszka w Częstochowie.

A. Pierwsze postępowanie karne

5. W dniu 26 września 2004 roku skarżący został zatrzymany przez policję.

6. Dnia 28 września 2004 roku Sąd Rejonowy w Łodzi wydał postanowienie o tymczasowym aresztowaniu skarżącego z uwagi na uzasadnione podejrzenie wręczenia przez niego korzyści majątkowej posłowi na Sejm, panu A.P. Skarżącemu postawiono zarzuty razem z panem M.D., znanymi biznesmenem i lobbystą, a jednocześnie partnerem biznesowym skarżącego. Sprawa pana M.D. była szeroko komentowana w mediach, wzbudzając duże zainteresowanie polityczne. Sąd uznał, że aresztowanie M.D. było konieczne dla zapewnienia prawidłowego toku postępowania. Sąd kierował się także prawdopodobieństwem nałożenia na skarżącego surowej kary oraz obawą, że będzie on próbował wpływać na świadków.

7. Zażalenie skarżącego na to postanowienie zostało oddalone w bliżej nieokreślonej dacie.

8. W dniach 21 grudnia 2004 oraz 22 marca i 21 czerwca 2005 roku Sąd Rejonowy przedłużał okres tymczasowego aresztowania skarżącego. Sąd oparł się przy tym na wcześniej powołanych podstawach.

9. Zażalenia skarżącego na te postanowienia zostały oddalone.

10. W dniach 21 września oraz 21 października 2005 roku Sąd Apelacyjny w Łodzi przedłużył okres tymczasowego aresztowania skarżącego do czasu zakończenia śledztwa. Sąd powołał się przy tym na wyjątkowo skomplikowany charakter sprawy, obejmującej zarzuty korupcyjne wobec urzędników państwowych wysokiego szczebla i ponownie stwierdził, że zastosowanie innych środków zapobiegawczych nie zabezpieczyłoby stawiennictwa skarżącego na procesie.

11. Okres tymczasowego aresztowania skarżącego był następnie przedłużany przez Sąd Apelacyjny w dniach: 8 lutego, 10 maja, 21 czerwca, 20 września oraz 6 grudnia 2006 roku. Sąd uznał, że istniały okoliczności usprawiedliwiające fakt, iż śledztwo w sprawie skarżącego nie zostało jeszcze zakończone przez prokuraturę. W ostatniej z wyżej wymienionych dat sąd postanowił również, że skarżący może zostać zwolniony za kaucją w wysokości 300 000 złotych polskich (PLN) (około 76 000 euro (EUR)).

12. Zażalenia skarżącego na wszystkie postanowienia o przedłużeniu okresu tymczasowego aresztowania zostały oddalone. Jego wielokrotne wnioski o zwolnienie również okazały się bezskuteczne.

13. W dniu 5 stycznia 2007 roku skarżący wpłacił kaucję, po czym uchylono mu areszt tymczasowy.

14. W dniu 20 stycznia 2007 roku Prokuratura Apelacyjna w Katowicach wniosła akt oskarżenia przeciwko skarżącemu oraz przeciwko panom M.D. i A.P.

15. Sąd pierwszej instancji wyznaczył pierwszą rozprawę na dzień 27 września 2007 roku, lecz została ona odwołana.

16. W dniu 25 czerwca 2012 roku Sąd Rejonowy w Pabianicach uznał skarżącego winnym zarzucanych mu czynów i skazał go na dwa lata i dziesięć miesięcy pozbawienia wolności oraz grzywnę (II K 293/07). Wyrok nie jest prawomocny, i skarżący wystąpił o przesłanie mu jego uzasadniania, zamierzając złożyć apelację od wyroku.

B. Drugie postępowanie karne

17. Jak się wydaje się, w dniu 20 lipca 2004 roku prokuratura wszczęła nowe śledztwo przeciwko skarżącemu oraz innym współoskarżonym, w tym przeciwko panu M.D.

18. W dniu 8 marca 2005 roku zarzuty przeciwko skarżącemu zostały uzupełnione o zarzut popełnienia czynu z art. 229 Kodeksu karnego polegającego na praniu brudnych pieniędzy. Śledztwo w ramach wyżej wymienionych postępowań prowadzone było do dnia 14 listopada 2005 roku. Następnie, sprawa w zakresie zarzutu z art. 229 Kodeksu karnego została wyłączona do odrębnego postępowania.

19. Zarzuty zostały jeszcze uzupełnione w kwietniu oraz we wrześniu 2007 roku. W styczniu 2008 roku zarzuty przeciwko skarżącemu zostały ponownie uzupełnione o zarzut popełnienia czynu z art. 271 Kodeksu karnego polegającego na poświadczenia nieprawdy.

20. W dniu 14 stycznia 2008 roku skarżący został aresztowany przez policję, a prokuratura wystąpiła do sądu z wnioskiem o zastosowanie wobec skarżącego tymczasowego aresztowania w prowadzonym postępowaniu.

21. W dniu 15 stycznia 2008 roku Sąd Rejonowy w Katowicach postanowił uwzględnić wniosek prokuratury i zastosować wobec skarżącego tymczasowe aresztowanie. Sąd powołał się przy tym na uzasadnione podejrzenie popełnienia przez skarżącego zarzucanych mu czynów oraz zagrożenie nałożeniem na niego surowej kary. Sąd uznał jednak, że – wbrew ocenie prokuratury – nie było zagrożenia wpływania przez skarżącego na prawidłowy tok postępowania. Sąd zauważył, że postępowanie w przedmiotowej sprawie toczyło się już od dłuższego czasu, a skarżący, przebywając na wolności, nie próbował ingerować w jego prawidłowy tok. Dlatego też Sąd uznał, że inny środek zapobiegawczy może zabezpieczyć stawiennictwo skarżącego na procesie i wyznaczył kaucję w wysokości 100 000 PLN.

22. Rodzina skarżącego próbowała wpłacić kaucję. Wykonanie postanowienia z dnia 15 stycznia 2008 roku zostało zawieszone, ponieważ prokurator wniósł zażalenie.

23. Wydaje się że sąd uwzględnił zażalenie w dniu 5 marca 2008 roku i przedłużył okres tymczasowego aresztowania skarżącego.

24. W dniu 11 kwietnia 2008 roku Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił wniosek prokuratury o dalsze przedłużenie aresztu tymczasowego dla skarżącego i postanowił zastosować wobec niego dozór policyjny oraz wydać zakaz opuszczania przez niego kraju. Sąd skrytykował również prokuraturę za odmowę wskazania czynności śledczych, jakie planowała podjąć w toczącym się postępowaniu. Powołując się na orzecznictwo Trybunału w Strasburgu, Sąd Okręgowy w Warszawie uznał, że ukrywanie przed obroną planowanych czynności stanowi naruszenie prawa do obrony i narusza Artykuł 5 ust. 4 Konwencji.

25. W dniu 15 kwietnia skarżący został zwolniony z aresztu śledczego.

26. Prokurator wniósł zażalenie od tego postanowienia.

27. W dniu 27 maja 2008 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie uwzględnił zażalenie prokuratury i przedłużył okres tymczasowego aresztowania skarżącego. Sąd Apelacyjny nie zgodził się z oceną sądu niższej instancji i uznał, że prokuratura w sposób wystarczający zakomunikowała skarżącemu uzasadnione powody dla przedłużenia tymczasowego aresztowania, zgodnie ze standardami Konwencji. Sąd powtórzył przy tym, że wnioski składane przez prokuraturę nie miały charakteru poufnego i zostały finalnie przekazane skarżącemu oraz jego adwokatom. Jednocześnie zarówno polskie prawo, jak i orzecznictwo strasburskie umożliwiało nieujawnianie skarżącemu pewnych informacji w celu zabezpieczenia efektywnego prowadzenia śledztwa.

28. W dniu 28 maja 2008 roku skarżący wrócił do aresztu śledczego.

29. Dnia 25 lutego 2009 roku Sąd Apelacyjny w Katowicach postanowił przedłużyć skarżącemu tymczasowe aresztowanie o kolejny okres, do dnia 31 maja 2009 roku. Jednocześnie sąd zdecydował, że skarżący może zostać zwolniony za kaucją w wysokości 300 000 PLN (około 70 000 EUR). Sąd podkreślił przy tym, że zagrożenie nałożeniem na skarżącego surowej kary należy ocenić uwzględniając okoliczności sprawy, tj. zebrany materiał dowodowy, dotychczasowy okres

tymczasowego aresztowania, jak również możliwość zastosowania innych środków prawnych mających na celu zabezpieczenie stawiennictwa skarżącego na procesie.

30. Wydaje się, że skarżący wpłacił kaucję. Został on zwolniony z aresztu śledczego w dniu 8 kwietnia 2009 roku.

31. Dnia 24 maja 2011 roku Prokuratura Apelacyjna w Katowicach umorzyła śledztwo przeciwko skarżącemu dotyczące przestępstw podatkowych, nie stwierdzając popełnienia przestępstwa.

32. W dniach 22 czerwca 2011 roku oraz 21 lutego 2012 roku Prokuratura Apelacyjna w Katowicach wniosła przeciwko skarżącemu akt oskarżenia z zarzutami obejmującymi określone czyny związane z oszustwami podatkowymi.

33. Druga część śledztwa przeciwko skarżącemu oraz pozostałym współoskarżonym prowadzona jest przez Prokuraturę Apelacyjną w Katowicach (nr Ap V Ds. 6/09/s). W dniu 22 grudnia 2011 roku prokuratura zawiesiła śledztwo w tej sprawie.

C. Postępowanie na podstawie Ustawy z 2004 roku

34. W dniu 22 grudnia 2009 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie uwzględnił skargę skarżącego i uznał, że w odniesieniu do śledztwa prowadzonego przez prokuraturę (nr Ap V Ds. 6/09/s) jego prawo do sądu w rozsądnym terminie zostało naruszone. Sąd przyznał skarżącemu zadośćuczynienie w kwocie 10 000 PLN (w tamtym czasie stanowiło to równowartość 2 300 EUR). Skarżący powołał się na ustawę z dnia 17 czerwca 2004 roku o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki ("Ustawa z 2004 roku").

35. Sąd zauważył, że śledztwo w przedmiotowej sprawie rozpoczęło się w dniu 20 lipca 2004 roku i toczyło się nadal. Było ono kilkakrotnie przedłużane, wraz z wnoszeniem nowych zarzutów przeciwko skarżącemu i sześciu współoskarżonym. Sąd stwierdził, że wiele niezwiązanych z osobą skarżącego zarzutów, dotyczących głównie jednego ze współoskarżonych, pana M.D. – zostało włączonych do śledztwa przeciwko skarżącemu, chociaż nie dotyczyły one jego sprawy. Ponadto, sąd skrytykował podejście do sprawy ze strony prokuratury, polegające na kolejnych uzupełnieniach śledztwa o nowe, niepowiązane zarzuty przeciwko skarżącemu, co spowodowało znaczne przedłużenie głównego śledztwa przeciwko niemu.

36. Sąd zgodził się oceną prokuratury, że sprawa ma skomplikowany charakter. Jednakże sąd zauważył, iż w sprawie wystąpiło wiele opóźnień, oraz że wiele czynności mogło zostać przeprowadzonych wcześniej. Na przykład, w odniesieniu do jednego z zarzutów przeciwko panu M.D., świadkowie zostali przesłuchani w lipcu 2009 roku – po upływie trzech lat od ujawnieniu odpowiednich zdarzeń przez prokuraturę. Ponadto, zarzut ten był całkowicie niezwiązany z przedmiotowym śledztwem przeciwko skarżącemu i należało się nim zająć w innym postępowaniu. Jeden z dowodów w sprawie, aparat telefoniczny, został zbadany po upływie roku od chwili zajęcia go przez organy prokuratury. Sąd stwierdził też inne opóźnienia w badaniu dowodu ujawnionego w sierpniu 2008 roku, co spowodowało, że opinia biegłego została sporządzona dopiero w 2009 roku. Sąd Apelacyjny w Warszawie stwierdził również, że podczas gdy w roku 2005 skarżący był często przesłuchiwany przez prokuraturę, to później, szczególnie w okresie pomiędzy 2006 a

2008 rokiem, prokurator przesłuchiwał skarżącego w dużo dłuższych odstępach czasowych.

37. Sąd stwierdził też wiele okresów beczynności ze strony prokuratury w związku z jego licznymi wnioskami o międzynarodową pomoc prawną. Na przykład, opóźnienia pojawiły się w okresie pomiędzy lipcem 2008, a styczniem 2009 roku, kiedy to prokurator nie zareagował na odpowiedź udzieloną na jego wniosek o pomoc prawną ze strony Łotwy. Co więcej, wniosek ten nie był związany ze śledztwem prowadzonym przeciwko skarżącemu, chociaż miał wpływ na jego długość. Sąd stwierdził, że wiele ze wspomnianych wniosków o pomoc prawną nie dotyczyło zarzutów postawionych skarżącemu lub współoskarżonym, lecz miało związek z badaniem nowych okoliczności, które mogły skutkować przedstawieniem im nowych zarzutów w przyszłości.

38. Sąd uznał zatem, że skomplikowany charakter sprawy nie uzasadniał faktu, że śledztwo toczyło się przez pięć lat. Skarżący także nie przyczynił się do przewlekłości postępowania.

39. W końcu sąd zwrócił się do prokuratury o zintensyfikowanie swoich czynności w sprawie – tak, aby śledztwo mogło zostać zakończone do dnia 30 marca 2010 roku. Jednakże prokuratura nie zdołała zamknąć śledztwa do tego czasu, a postępowanie dotyczące głównego zarzutu toczy się nadal (patrz akapit 33 powyżej).

D. Dostęp do akt sprawy

40. Rząd stwierdził, że na przedprocesowym etapie pierwszego postępowania skarżący miał dostęp do akt sprawy czterokrotnie w latach 2005 i 2006 oraz w styczniu 2007 roku. Na etapie sądowym skarżący zapoznawał się z aktami swojej sprawy w lipcu oraz w sierpniu 2008 roku. Jednakże we wrześniu 2006 roku prokuratura odmówiła mu dostępu do niektórych fragmentów akt.

41. Jeżeli chodzi o drugie postępowanie, Rząd przyznał, że skarżącemu czasowo odmówiono dostępu do akt sprawy na podstawie decyzji prokuratury z dnia 6 grudnia 2006, 31 sierpnia 2007 oraz 29 stycznia 2008 roku. Później jednakże skarżący mógł się zapoznać z aktami.

42. Skarżący nie kwestionował twierdzeń Rządu. Przedstawił on kopie postanowień prokuratury z dnia 6 grudnia 2006 oraz 31 sierpnia 2007 roku, odmawiających skarżącemu i jego adwokatom dostępu do akt sprawy. Skarżący złożył zażalenie na oba wspomniane postanowienia, jednakże prokuratura apelacyjna oddaliła zażalenia skarżącego. Przedłożył on również kopię postanowienia z dnia 29 stycznia 2008 roku, przekazanego jego adwokatowi w dniu 2 lutego 2008 roku, w którym prokurator odmawia skarżącemu dostępu do akt oraz przekazania mu kopii uzasadnienia wniosku prokuratury o zastosowanie wobec niego tymczasowego aresztowania.

Skarżący dostarczył również kopie wniosków prokuratury, wraz z uzasadnieniem, z dnia 15 stycznia 2008 roku o zastosowanie wobec niego aresztu tymczasowego oraz z dnia 28 marca 2008 roku o przedłużenie okresu jego tymczasowego aresztowania.

E. Inne kwestie

43. W okresie tymczasowego aresztowania skarżącego, jego żona oraz troje dzieci złożyli szereg wniosków o zgodę na widzenie z nim w areszcie śledczym. W dniu 4 lipca 2008 roku Prokuratur Apelacyjny w Katowicach oddalił wnioski żony i

dwóch synów skarżącego o zgodę na widzenie ze skarżącym. Decyzja ta nie zawierała żadnego uzasadnienia.

44. Skarżący stwierdził, że podczas jego pobytu w areszcie śledczym lekarze zalecali mu poddanie się operacji chirurgicznej; jednakże operacji takiej nie można było przeprowadzić w warunkach aresztu śledczego. Ponadto, skarżący został umieszczony w jednej celi z osadzonym, który był oskarżony o morderstwo i oczekiwał na przeniesienie do oddziału szpitalnego.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE

45. Właściwe prawo krajowe oraz praktyka dotyczące stosowania tymczasowego aresztowania, podstaw dla jego przedłużenia, zwolnienia z aresztu oraz zasad stosowania innych środków zapobiegawczych – zostały przedstawione w wyrokach Trybunału w sprawach *Kudła przeciwko Polsce* [GC], nr 30210/96, §§ 75-79, ECHR 2000-XI; *Bagiński przeciwko Polsce*, nr 37444/97, §§ 42-46, 11 października 2005; oraz *Celejewski przeciwko Polsce*, nr 17584/04, §§ 22-23, 4 sierpnia 2006.

46. Artykuł 217 ust. 1 Kodeksu karnego wykonawczego z 1997 roku, w wersji obowiązującej w przedmiotowym czasie stanowił, co następuje:

"Tymczasowo aresztowany może uzyskać widzenie po wydaniu zarządzenia o zgodzie na widzenie przez organ, do którego dyspozycji pozostaje [prokurator prowadzący śledztwo na etapie postępowania przygotowawczego lub sąd prowadzący rozprawę po rozpoczęciu procesu]. W wypadku gdy tymczasowo aresztowany pozostaje do dyspozycji kilku organów, wymagana jest zgoda na widzenie każdego z nich, chyba że organy te zarządzają inaczej.

Pozostałe właściwe prawo oraz praktyka dotyczące widzeń z rodziną zostały przedstawione w wyroku w sprawie *Gradek przeciwko Polsce*, nr 39631/06, §§ 20-24, 8 czerwca 2010.

PRAWO

I. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 5 UST. 3 KONWENCJI

47. Skarżący podniósł zarzut, że okres jego tymczasowego aresztowania był niewspółmiernie długi. Powołał się przy tym na Artykuł 5 ust. 3 Konwencji, który w odpowiednim fragmencie brzmi następująco:

"Każdy zatrzymany lub aresztowany zgodnie z postanowieniami ustępu 1 lit. c) niniejszego Artykułu ma prawo być sądzony w rozsądnym terminie albo zwolniony na czas postępowania. Zwolnienie może zostać uzależnione od udzielenia gwarancji zapewniających stawienie się na rozprawę."

48. Rząd zakwestionował to twierdzenie.

A. Dopuszczalność skargi

49. Rząd twierdził, że skarżący, który swoją skargę wniósł w dniu 5 sierpnia 2008 roku, nie zastosował się do wymogu sześciomiesięcznego terminu określonego w Artykule 35 ust. 1 Konwencji w odniesieniu do pierwszego okresu jego tymczasowego aresztowania.

50. Skarżący zakwestionował to zastrzeżenie, twierdząc, że pozostawał tymczasowo aresztowany w okresie pomiędzy 2004 a 2009 rokiem, z dwoma krótkim przerwami. Prokurator w sposób sztuczny rozdzielił zarzuty – tak, by były

rozpatrywane w nowym postępowaniu, chociaż zostały one oparte na tych samych faktach.

51. Trybunał zauważa, że okres tymczasowego aresztowania skarżącego składał się z dwóch nie następujących po sobie etapów, które dotyczyły różnych zarzutów. W pierwszym postępowaniu, dotyczącym zarzutu wręczenia korzyści majątkowej urzędnikowi publicznemu, areszt tymczasowy rozpoczął się w dniu 26 września 2004 roku, kiedy to skarżący został aresztowany, a zakończył się w dniu 5 stycznia 2007 roku, z chwilą jego zwolnienia (patrz akapity 5 i 13 powyżej). Okres tymczasowego aresztowania skarżącego trwał zatem dwa lata, trzy miesiące i dziesięć dni. Po zakończeniu śledztwa władze uznały, że wymóg wpłacenia kaucji zabezpieczy stawiennictwo skarżącego na procesie i zwolniły go. Na wolności skarżący pozostawał przez okres około jednego roku. Jakakolwiek skarga dotycząca tego okresu tymczasowego aresztowania skarżącego powinna była zostać wniesiona w terminie sześciu miesięcy od jego zwolnienia (patrz *Idalov przeciwko Rosji* [GC], nr 5826/03, § 134, 22 maja 2012).

52. Mając na uwadze powyższe, Trybunał przyjmuje argument Rządu i stwierdza, że skarga dotycząca pierwszego okresu tymczasowego aresztowania skarżącego została wniesiona po terminie i musi zostać oddalona zgodnie z Artykułem 35 ust. 1 i 4 Konwencji.

53. W dniu 14 stycznia 2008 roku skarżący został ponownie aresztowany w drugim postępowaniu karnym prowadzonym przeciwko niemu, a dotyczącym w szczególności zarzutu prania brudnych pieniędzy; z aresztu został zwolniony w dniu 8 kwietnia 2009 roku (patrz akapity 20 i 30 powyżej). Okres pomiędzy 15 kwietnia a 28 maja 2008 roku, kiedy to skarżący został zwolniony na czas rozpatrywania jego zażalenia od postanowienia o przedłużeniu mu aresztu tymczasowego – musi zostać odliczony od przedmiotowego okresu. A zatem okres ten trwał łącznie trzynaście miesięcy i dwanaście dni.

54. Trybunał stwierdza, że skarga wniesiona przez skarżącego na podstawie Artykułu 5 ust. 3 Konwencji, a dotycząca drugiego okresu jego tymczasowego aresztowania, nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu Artykułu 35 ust. 3 (a) Konwencji. Trybunał stwierdza dalej, że nie jest ona niedopuszczalna z jakichkolwiek innych względów. A zatem musi zostać uznana za dopuszczalną.

B. Meritum skargi

1. Stanowiska stron

55. Rząd twierdził, że tymczasowe aresztowanie skarżącego spełniało wymogi Artykułu 5 ust. 3 Konwencji. Opierało się ono na "odpowiednich" i "wystarczających" podstawach. Podstawy takie tworzyły w szczególności: waga zarzutów postawionych skarżącemu, który był oskarżony o pranie brudnych pieniędzy oraz popełnienie innych poważnych przestępstw, jak również możliwość nałożenia na niego surowej kary. Rząd wskazał też na szczególnie skomplikowany charakter postępowania karnego prowadzonego przeciwko skarżącemu. Rząd twierdził, że władze krajowe dołożyły szczególnej staranności w prowadzeniu tego postępowania.

56. Skarżący utrzymywał, że okres jego tymczasowego aresztowania trwał zbyt długo. Twierdził, że nie było obawy wywierania przez niego wpływu na prawidłowy tok postępowania poprzez, przykładowo, kontaktowanie się ze świadkami, ponieważ większość z nich była obcokrajowcami, a on sam nie znał

języków obcych. Ponadto, przebywając na wolności skarżący nie podejmował żadnych prób wpływania na tok postępowania.

2. Ocena Trybunału

(a) Zasady ogólne

57. Trybunał przypomina, że ogólne zasady dotyczące prawa do "bycia sądzonym w rozsądnym terminie albo zwolnienia na czas postępowania", gwarantowanego na podstawie Artykułu 5 ust. 3 Konwencji zostały przedstawione w szeregu jego wcześniejszych wyroków (patrz między innymi *Kudła przeciwko Polsce* [GC], nr 30210/96, § 110 et seq., ECHR 2000-XI; oraz *McKay przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* [GC], nr 543/03, §§ 41-43, ECHR 2006-..., wraz z dalszymi odwołaniami).

(b) Zastosowanie powyższych zasad do niniejszej sprawy

58. Władze w swoich postanowieniach o zastosowaniu tymczasowego aresztowania, niezależnie od uzasadnionych podejrzeń wobec skarżącego, powoływały się głównie na poważny charakter zarzucanych mu przestępstw oraz surowość grożącej mu kary.

59. Trybunał przyjmuje argument, że uzasadnione podejrzenie popełnienia przez skarżącego poważnego przestępstwa mogło początkowo uzasadniać jego tymczasowe aresztowanie. Również ten, że potrzeba określenia stopnia odpowiedzialności każdego z oskarżonych oraz konieczność zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania, w szczególności zaś przebiegu odbierania dowodów od świadków, w tym biegłych – stanowiły uzasadnione podstawy utrzymywania wobec skarżącego aresztu tymczasowego (patrz *Lesiak przeciwko Polsce*, nr 19218/07, § 63, 1 lutego 2011).

60. Trybunał zauważa, że już 15 stycznia 2008 roku Sąd Rejonowy, stosując wobec skarżącego areszt tymczasowy, uznał, że środek ten można zastąpić środkiem zapobiegawczym o łagodniejszym charakterze i ustalił wysokość kaucji. Skarżący nie został wówczas zwolniony, ponieważ sąd apelacyjny uchylił to postanowienie (patrz akapity 22 oraz 23 powyżej). W dniu 25 lutego 2009 roku Sąd Apelacyjny ponownie rozpatrywał możliwość zastosowania alternatywnych środków zapobiegawczych, zapewniających stawiennictwo skarżącego na procesie i nakazał zwolnienie go za kaucją (patrz akapity 29 i 30 powyżej).

61. Powyższe względy są dla Trybunału wystarczające by stwierdzić, że powołane podstawy do tymczasowego aresztowania skarżącego były "odpowiednie" i "wystarczające" dla uzasadnienia przetrzymywania go w areszcie przez cały przedmiotowy okres, to jest jeden rok, jeden miesiąc i dwanaście dni.

62. Do ustalenia pozostaje zatem, czy władze krajowe dołożyły "szczegółnej staranności" w prowadzeniu postępowania. W tym względzie Trybunał zauważa, że przedmiotowe postępowanie karne było skomplikowane, wielopłaszczyznowe i skierowane przeciwko siedmiu współoskarżonym. Skomplikowany charakter sprawy niewątpliwie przedłużył jej badanie i przyczynił się do długiego okresu tymczasowego aresztowania skarżącego.

63. Trybunał zauważa jednakże, iż sąd krajowy w swoim postanowieniu z dnia 22 grudnia 2009 roku uznał, że skomplikowany charakter sprawy nie może uzasadniać tak długiego łącznego okresu śledztwa przeciwko skarżącemu i stwierdził, że prawo skarżącego do rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie zostało naruszone

(patrz akapit 34 powyżej). Sąd Apelacyjny w Warszawie zbadał trwające pięć lat śledztwo przeciwko skarżącemu, w tym okres pomiędzy styczniem 2008, a kwietniem 2009 roku, kiedy to skarżący był tymczasowo aresztowany, stwierdzając wiele niedociągnięć i opóźnień ze strony prokuratury. Sąd w szczególności uznał, że w 2008 roku prokurator przesłuchiwał skarżącego rzadko (patrz akapit 36 powyżej). Sąd stwierdził też, że wystąpiło opóźnienie w badaniu różnych dowodów ujawnionych w sierpniu 2008 roku. I wreszcie, wystąpiły znaczne opóźnienia wynikające z licznych wniosków o międzynarodową pomoc prawną, składanych przez prokuraturę; większość z tych wniosków nie miała znaczenia dla toczącego się śledztwa przeciwko skarżącemu (patrz akapit 37 powyżej).

Sąd skrytykował również decyzję prokuratury o włączenia do przedmiotowego śledztwa wszystkich nowych zarzutów wytoczonych przeciwko skarżącemu i jego współoskarżonym, chociaż były one całkowicie niezwiązane z głównym tokiem prowadzonego śledztwa. Takie podejście w sposób znaczący przyczyniło się do jego przedłużenia (patrz akapit 35 powyżej).

64. Trybunał nie widzi powodu by podważać wyżej wymienione ustalenia Sądu Apelacyjnego w Warszawie i jego wniosek, że ograny prokuratury odpowiadają za wiele z powstałych opóźnień oraz za prowadzenie sprawy skarżącego w sposób mało sprawny.

65. Mając na względzie powyższe, nie można stwierdzić by władze dołożyły "szczególnej staranności" przy prowadzeniu postępowania karnego przeciwko skarżącemu.

A zatem nastąpiło naruszenie Artykułu 5 ust. 3 Konwencji.

II. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 8 KONWENCJI

66. Skarżący podniósł zarzut, że podczas swojego tymczasowego aresztowania był on pozbawiony osobistego kontaktu z rodziną. Skarżył się, że postanowienie prokuratury z dnia 4 lipca 2008 roku odmawiające mu widzeń z żoną i synami było arbitralne, oraz że prawo krajowe nie określa w sposób wystarczająco jasny zakresu uznaniowości prokuratury w tym względzie. Skarżący powołał się na Artykuł 8 Konwencji, którego odpowiedni fragment przewiduje, że

"1. Każdy ma prawo do poszanowania swojego życia ... rodzinnego

2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa, z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób."

67. Rząd zakwestionował to twierdzenie, twierząc, że rzadko zdarzało się, by skarżącemu odmawiano widzeń z rodziną. Widzenia z członkami swojej rodziny skarżący odbywał średnio raz w miesiącu. I chociaż prokuratura odmówiła zgody na jedno wiedzenie w dniu 4 lipca 2008 roku, to jednak skarżący widział się z rodziną w dniach 13 czerwca oraz 15 lipca 2008 roku.

68. Trybunał stwierdza, że skarga ta nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu Artykułu 35 ust. 3 (a) Konwencji. Trybunał stwierdza dalej, że nie jest ona niedopuszczalna z jakichkolwiek innych względów. A zatem musi zostać uznana za dopuszczalną.

69. Trybunał zauważa, iż nie podlega dyskusji, że co najmniej raz, mianowicie w dniu 4 lipca 2008 roku, prokurator odmówił skarżącemu zgody na widzenie z żoną i dziećmi, oraz że postanowienie prokuratury nie zawierało żadnego uzasadnienia (patrz akapit 43 powyżej).

70. Ograniczenie osobistych kontaktów skarżącego z rodziną stanowiło "ingerencję" w jego prawo do poszanowania życia rodzinnego.

71. Trybunał zauważa, że kwestionowany środek zastosowano na podstawie Artykułu 217 ust. 1 Kodeksu karnego wykonawczego. Trybunał zauważa dalej, że przepis ten, w postaci mającej zastosowanie w przedmiotowym czasie, przyznawał odpowiednim organom (prokuraturze lub sądowi) uprawnienie do udzielania zgody na widzenia rodzinne w zakładzie karnym. Obowiązujące przepisy nie zawierały jednak żadnych szczegółów dotyczących warunków udzielania takiej zgody ani żadnych wytycznych dla władz, które by wskazywały im podstawy dla decydowania o odmowie widzeń w poszczególnych przypadkach czy też czynniki mające znaczenie przy podejmowaniu takich decyzji. Przepisy nie przewidywały też możliwości odwołania się od decyzji o odmowie widzenia. Decyzja w tej sprawie pozostawała do wyłącznego uznania władz.

72. Trybunał zauważa dalej, że wcześniej już stwierdził w podobnych sprawach z Polski, że Artykuł 217 ust. 1 Kodeksu karnego wykonawczego nie określa wystarczająco jasno zakresu i sposobu skorzystania z uznaniowości nadanej odpowiednim organom przy ograniczaniu prawa do widzeń. W konsekwencji Trybunał uznał, że nieuzasadniona odmowa udzielenia zgody na widzenie nie była "zgodna z prawem", stwierdzając naruszenie Artykułu 8 z uwagi na arbitralny charakter ingerencji (patrz *Wegera przeciwko Polsce*, nr 141/07, § 74-75, 19 stycznia 2010; *Gradek*, powołana wyżej, § 43).

73. Z tych względów Trybunał stwierdza, że nieuzasadniona odmowa widzenia rodzinnego będącego przedmiotem skargi nie była zgodna z prawem. Z tego względu nie jest konieczne ustalanie, czy pozostałe warunki nakładane przez Artykuł 8 ust. 2 zostały spełnione.

A zatem nastąpiło naruszenie Artykułu 8 Konwencji.

III. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 5 UST. 4 KONWENCJI

74. Skarżący w kategoriach ogólnych podniósł zarzut, że nie miał dostępu do akt sprawy, co stanowiło naruszenie Artykułu 5 ust. 4 Konwencji. Pełnomocnik skarżącego stwierdził, że "po pewnym czasie skarżącemu umożliwiono dostęp do niektórych mniej ważnych dokumentów". Skarżący podniósł również, że postępowanie dotyczące przedłużenia jego tymczasowego aresztowania nie miało charakteru kontradiktoryjnego, oraz że nie miał on możliwości skutecznego zakwestionowania legalności swojego przedłużającego się pobytu w areszcie śledczym.

Stosowny fragment Artykułu 5 Konwencji stanowi co następuje:

"4. Każdy kto został pozbawiony wolności przez zatrzymanie lub aresztowanie, ma prawo odwołania się do sądu w celu ustalenia bezzwłocznie przez sąd legalności pozbawienia wolności i zarządzenia zwolnienia, jeżeli pozbawienie wolności jest niezgodne z prawem."

75. Rząd zakwestionował to twierdzenie. Jego Pełnomocnik przyznał, że przez pewien czas w okresie do stycznia 2008 roku skarżący był przejściowo pozbawiony

prawa dostępu do akt swojej sprawy. Jednakże, ograniczenie to zostało nałożone zgodnie z prawem i było w pełni uzasadnione szczególnymi okolicznościami sprawy. Ograniczenie miało charakter czasowy i później skarżący oraz jego adwokaci mieli pełny dostęp do akt sprawy. Ponadto ograniczenie to nie pozbawiało skarżącego możliwości skutecznego kwestionowania aresztu tymczasowego wobec swojej osoby. Rząd ponownie powołał się na orzecznictwo Trybunału wskazujące, że konieczność efektywnego prowadzenia postępowań karnych może wymagać, aby część informacji zebranych w ich trakcie została utajniona w celu zapobieżenia manipulowaniu przez podejrzanych dowodami oraz zakłócania przez nich toku wymiaru sprawiedliwości.

76. Trybunał po pierwsze zauważa, że o ile można zrozumieć iż w pierwszym postępowaniu skarżący wniósł zażalenie na postanowienie prokuratury z dnia 26 września 2006 roku odmawiające mu dostępu do akt sprawy, to jednak zostało ono wydane wcześniej niż sześć miesięcy przed 5 sierpnia 2008 roku, to jest datą, w której skarżący wniósł swoją skargę do Trybunału.

W drugim postępowaniu karnym skarżący wniósł zażalenie na trzy postanowienia wydane przez Prokuraturę Apelacyjną w Katowicach w dniach: 6 grudnia 2006, 31 sierpnia 2007 oraz 29 stycznia 2008 roku. Skarżący nie przedstawił żadnych dowodów dokumentujących wniesienie zażalenia na chronologicznie ostatnie z wymienionych postanowień.

Trybunał stwierdza zatem, że ta część skargi została wniesiona po upływie przewidzianego terminu i musi zostać oddalona zgodnie z Artykułem 35 ust. 1 i 4 Konwencji.

77. Ponadto, Rząd twierdził, że później skarżący i jego adwokaci mieli dostęp do akt sprawy. Trybunał zauważa, że skarżący nie kwestionował tego, a jego teza ogranicza się do stwierdzenia, że po pewnym czasie umożliwiono mu dostęp do akt sprawy (patrz akapity 42 i 74 powyżej). W szczególności, skarżący nie twierdził, że po styczniu 2008 roku prokuratura ponownie oddaliła jego wnioski o zapoznanie się z aktami sprawy, czy też że jemu samemu lub jego adwokatom ponownie uniemożliwiono dostęp do tych akt. Trybunał uznaje zatem, że ta część skargi nie została przez skarżącego uzasadniona.

78. I wreszcie, Trybunał zauważa, że skarżący nie podniósł konkretnego zarzutu, że uzasadnienie wniosku prokuratury o zastosowanie wobec niego aresztu tymczasowego, czy też o przedłużenia go – nie zostało mu zakomunikowane. Ponadto, skarżący przedstawił Trybunałowi kopie stosownych wniosków z dnia 15 stycznia oraz 28 marca 2008 roku (patrz akapit 42 powyżej). Z postanowienia Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 maja 2008 roku jasno też wynika, że wnioski prokuratury nie miały charakteru poufnego i zostały przekazane skarżącemu oraz jego adwokatom (patrz akapit 27 powyżej).

79. Na podstawie twierdzeń stron oraz przedstawionych dokumentów, Trybunał stwierdza, że nie ma *prima facie* dowodów na to, że tymczasowe aresztowanie skarżącego nie zapewniło poszanowania zasady "równości broni", nie było rzeczywiście kontryktoryjne oraz że skarżący nie mógł odpowiednio zakwestionować wniosków prokuratury o przedłużenie mu aresztu tymczasowego (porównaj na zasadzie kontrastu *Łaszkiewicz przeciwko Polsce*, nr 28481/03, § 85, 15 stycznia 2008).

Wynika stąd, że ta część wniosku jest w sposób oczywisty nieuzasadniona i musi zostać oddalona zgodnie z Artykułem 35 ust. 3 (a) oraz 4 Konwencji.

IV. POZOSTAŁE ZARZUTY NARUSZENIA KONWENCJI

80. I wreszcie, skarżący w kategoriach ogólnych podniósł zarzut, że uniemożliwiono mu poddanie się zabiegowi medycznemu oraz że musiał dzielić celę z niebezpiecznym więźniem.

81. Trybunał zauważa jednakże, iż skarżący nie przedstawił żadnych dowodów uzasadniających powyższe skargi. Ponadto, jak się wydaje, zarzutów tych nie poniósł wobec organów krajowych. W szczególności, nic nie wskazuje na to, aby skarżący wystąpił o zwolnienie go z aresztu w celu poddania się operacji chirurgicznej, czy też o przeniesienie go do innej celi.

82. Dlatego też, w świetle materiału znajdującego się w posiadaniu Trybunału oraz w zakresie, w jakim kwestie będące przedmiotem skargi wchodzą w zakres jego kompetencji – Trybunał stwierdza, że nie wykazują one żadnych oznak naruszenia praw i wolności określonych w Konwencji oraz jej Protokołach.

Wynika stąd, że ta część skargi jest w sposób oczywisty nieuzasadniona i musi zostać oddalona zgodnie z Artykułem 35 ust. 3 (a) i 4 Konwencji.

V. STOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

83. Artykuł 41 Konwencji stanowi, że:

"Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie praw niniejszej Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie."

A. Szkoda

96. Skarżący wystąpił o przyznanie mu kwoty 25 000 euro (EUR) z tytułu szkody niepieniężnej.

97. Rząd zakwestionował to roszczenie.

98. Trybunał przyznaje skarżącemu kwotę 1 300 EUR z tytułu szkody niepieniężnej.

B. Koszty i wydatki

87. Skarżący wystąpił również o przyznanie mu kwoty 6 100 złotych polskich (PLN), stanowiącej w przedmiotowym czasie równowartość 1 300 EUR, z tytułu kosztów i wydatków poniesionych przed Trybunałem. Pełnomocnik skarżącego przedstawił kopie odpowiednich faktur na poparcie tego roszczenia.

88. Rząd zakwestionował to roszczenie.

89. Trybunał, mając na uwadze dokumenty znajdujące się w jego posiadaniu oraz swoje orzecznictwo, uznaje za słuszne przyznanie żądanej kwoty w całości.

C. Odsetki z tytułu zwłoki

90. Trybunał uznaje za właściwe, aby odsetki z tytułu zwłoki zostały oparte na krańcowej stopie pożyczkowej Europejskiego Banku Centralnego, do której należy dodać trzy punkty procentowe.

Z TYCH WZGLĘDÓW TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje* zarzuty dotyczące długości drugiego okresu tymczasowego aresztowania skarżącego oraz odmowy widzenia rodzinnego z dnia 4 lipca 2008 roku – za dopuszczalne, natomiast pozostałą część skargi za niedopuszczalną;
2. *Stwierdza*, że nastąpiło naruszenie Artykułu 5 ust. 3 Konwencji;
3. *Stwierdza*, że nastąpiło naruszenie Artykułu 8 Konwencji;
4. *Stwierdza*
 - (a) że pozwane Państwo ma zapłacić skarżącemu, w terminie trzech miesięcy od daty, w której wyrok stanie się ostateczny zgodnie z Artykułem 44 ust. 2 Konwencji, następujące kwoty, w przeliczeniu na walutę Państwa pozwanego, po kursie obowiązującym w dniu rozliczenia;
 - (i) 1 300 EUR (jeden tysiąc trzysta euro) plus jakiegokolwiek podlegające naliczeniu wobec skarżącego podatki – z tytułu szkody niemajątkowej;
 - (ii) 1 300 EUR (jeden tysiąc trzysta euro) plus jakiegokolwiek podlegające naliczeniu wobec skarżącego podatki – z tytułu kosztów i wydatków;
 - (b) że po upływie powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty winny zostać naliczone od powyższych kwot odsetki zwykłe według stawki równej krańcowej stopie pożyczkowej Europejskiego Banku Centralnego podczas okresu zwłoki plus trzy punkty procentowe;
5. *Oddala* pozostałą część roszczenia skarżącego o słuszne zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim oraz ogłoszono w formie pisemnej dnia 9 października 2012 roku na zasadach Artykułu 77 ust. 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Lawrence Early
Kancelarz

David Thór Björgvinsson
Przewodniczący